

El Perro del Hortelano, de Lope de Vega

Dissabte 16 de desembre de 2017

10:30h

Comèdia palatina, amb una arrancada de capa i espasa i un final propi de comèdia d'embolics; que, entre veritats i mentides, retrata certs usos de la noblesa de l'època, a partir d'un argument de tipus amorós.

Els sentiments de la comtessa Diana de Belflor cap al seu secretari Teodoro són fruit dels gelos, perquè sorgeixen quan ella descobreix que ell vol enamorar una altra dona, a Marcela, una de les seves dames.

Aquest amor desperta un gran conflicte en la comtessa, ja que les lleis de l'honor no permetien relacions amoroses amb persones de classes socials inferiors. Queden d'aquesta manera dibuixats dos triangles: l'amorós (Diana-Teodoro-Marcela) i el temàtic (amor-gelos-honor).

A partir d'aquest plantejament, Diana es comporta com el gos del refrany que dona títol a l'obra: ni es casa amb Teodoro, ni deixa que aquest es casi amb Marcela, donant peu, així, a una sèrie de vaivens amorosos que permeten aprofundir en el caràcter dels protagonistes de l'obra.

El personatge principal és Diana, dona de sang il·lustre, de fort temperament i que sembla que tingui un control absolut de la seva vida i de tots els que la serveixen, és la mestressa de casa seva i porta les regnes de les seves relacions amoroses. Esquiva aquells homes que la pretenen, però ella està angoixada per caçar al que no li fa cas.

Teodoro enamora a dues dones de manera poc cavallerosa, doncs depenent d'on bufa el vent s'inclina per Marcela, o bé per Diana, la senyora. I encara que la seva relació amb Marcela sembla encaminar-se a una finalitat honesta, de seguida la seva ambició li farà oblidar la seva promesa de matrimoni, demostrant que no és un home de paraula. Diu "Las palabras poco cuestan".

El seu repentí interès per Diana sorgeix, inicialment, més motivat pels interessos socials que estrictament sentimentals, però és conscient de la gran batalla que haurà de treballar.

La resta de personatges s'ajusten amb fidelitat al model social i teatral de l'època, com bé demostra el cas de la Marcela, qui es veu obligada a acatar submisament les decisions de la comtessa, encara que li siguin totalment desfavorables. Marcela, però es venja de Teodoro apropant-se a Fabio, que està enamorat d'ella, i casant-se finalment amb ell.

Altres personatges com Tristan, que és el criat de Teodoro. Afectuós amb el seu senyor, el cuida i l'aconsella. És el gran comediant de la funció, que condueix la imaginació de la resta dels personatges a través de les invencions, creant amb les seves mentides una segona realitat, potser millor o més convenient que la primera.

Típica obra teatral barroca, on els temes fonamentals són honor, amor i gelos, però igual que passa amb els protagonistes: el motor de l'obra ja no és l'honor, sinó els gelos, que són els que fan avançar o retrocedir les relacions amoroses entre els diferents personatges; i és l'amor la força que guanya tots els obstacles i que inclús s'enfronta a les obligacions de l'honor, pedra angular de la societat espanyola del segle XVII.

Lope de Vega en sabia molt de temes amorosos, ja que en moltes ocasions havia contravingut les normes socials per lluitar per uns amors protagonistes de molts escàndols, per amor s'havia vist tancat a la presó i més tard conduit al desterrament després d'una turmentosa relació amb Elena Osario, una actriu casada; un segrest amb Isabel de Urbina, amb qui es va haver de casar per guardar l'honor de la seva família i després de morir la seva dona, encara es va tornar a casar compaginant-t'ho amb freqüents relacions amb actrius com Micaela Luján amb qui va tenir cinc fills. També va compartir la seva vida amb una altra dona casada, Marta de Nevares, el gran amor de la seva vida, que va aparèixer quan ell ja s'havia ordenat capellà.

La seva vida amorosa, plena de contradiccions, trobava ressó en la seva obra literària.

En "El perro del hortelano" s'uneix el dramaturg i el poeta i opta per un joc amorós basat més en les paraules, donant així ales al seu talent poètic en forma d'exercicis literaris que intercanvien els dos protagonistes, com l'enfrontament en forma de sonets del primer acte.